

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Uit Italiaanse hoek getuigen collega's over het werk in de therapeutische gemeenschap Agorà Salus in Rome rond dromen en de <pulsie van het annihileren>. Het is een beetje een bevreedende lezing, en wanneer in de zaal een discussie in het Italiaans ontstaat, kunnen we niet anders dan machteloos de zaal verlaten.

Debra Lampshire sluit het congres af met de boodschap over het belang van verbinding, gemeenschap en helende omgevingen. Het is tijd om er werk van te maken en resultaten te boeken, zodat mensen de kracht vinden om zichzelf te helen.

Tot slot komen tijdens het congres de verschillende ISPS-fracties ook onderling samen. Voor de sectie Lage Landen is het een belangrijke bijeenkomst, want zij zijn organisator van het congres in 2019 in Rotterdam, met als thema <Stranger in the city>. Om alvast te noteren in de agenda, want het belooft een boeiend congres te worden rond psychose, migratie en het vreemde.

Wie droomt mee? Van moorkopjes, badeendjes en vredesduiven

Verslag van

NAAP Seminar over dromen
[Amsterdam, 14, 28 oktober en 11 november 2017]

LIEVE LEUNENS

In het najaar van 2017 vond er in Amsterdam een seminar plaats over dromen, voorgezeten door dr. Barbara Helen Miller, een jungiaans analytisch psychologe. Het seminar werd georganiseerd door de in 2001

opgerichte Nederlandse Associatie voor Analytische Psychologie (NAAP), aangesloten bij de Internationale Associatie voor Analytische Psychologie (IAAP, door Jung opgericht in 1953).

Dr. Miller is, naast een begaafd musicus, <master of arts> in de psychologie en de religiewetenschappen. Verder heeft ze een Ph.D. in de antropologie (met een uitgebreide publicatieverdienste rond <Sami Health and Healers>) en heeft ze gestudeerd aan het C.G. Jung-instituut te Zürich. In haar praktijk richt zij zich op langlopende therapie voor volwassenen die ontwikkeling en creativiteit zoeken, en bij wie langdurige conflicten, impasses en pijn een rol hebben gespeeld.

Mercururtaal, gelegen aan het Eerste Weteringplantsoen te Amsterdam, herbergde ons, zeer toepasselijk, gedurende drie zaterdagen. Een divers, internationaal, maar beperkt publiek, wat interacties tussen de deelnemers zeker ten goede kwam. De voertaal was Engels en Nederlands. De jungiaanse insteek werd reeds duidelijk in de opbouw van het seminar.

De eerste dag, een prachtige zonovergoten herfstdag, introduceerde het werken met dromen: verkenning van de structuur van de psyche en van de structuur van de droom. Geïllustreerd met uitgebreid droommateriaal, met zowel complementaire als compensatorische dromen. Persoonlijk was ik zeer gecharmeerd van de droom van een jonge vrouw, die voor zichzelf een lekker moorkopje verstopte, uit angst niets te zullen krijgen van de bisschop bij wie ze op bezoek ging. Er werd volop geassocieerd en het leek wel op het voorzichtig proeven van een delicatessé in al haar finesses. Associaties, beelden en metaforen kunnen immers gezien worden als transitionele objecten die een pad of link creëren tussen paniek en

spelmodus. En ik heb weer mogen ervaren hoe fijn het is om een droom mee te dromen en mee in te kleuren in al zijn facetten. Toch zou ik het verrijkend gevonden hebben als deze dromen ook vanuit een ontwikkelingspsychologische insteek belicht waren geweest.

De tweede dag struinden we wat verder in de jungiaanse droomanalyses en werd als vervolg op de eerste dag het begrip <amplificatie> toegelicht, waarbij Jung gebruik maakt van het collectief onbewuste, wat de therapeutische ruimte waarover de dromer door middel van de analytisch psycholoog beschikt immens vergroot. Het sprookje *Ijzeren Hans* van de gebroeders Grimm werd uitgekozen. Hoewel in de aankondiging van het seminar stond dat het <de verlokker> betrof, beklijft bij mij toch vooral de mannelijke tegenhanger van het Assepoesterverhaal. Ook het vaderarchetype komt aan bod in dit sprookje, en wel het negatieve vaderarchetype (als illustratie van de gierige bisschop). En hoewel het Assepoesterverhaal toch wel een mooi einde heeft, roept het bij mij steeds een beetje weerstand op, zeker in *Ijzeren Hans*. Ik vraag me namelijk steeds een beetje af of zo veel vernedering wel hoeft, en in hoeveel niet-vertelde verhalen Assepoes geen prins ontmoet en door de tijd langzaam doch onverbiddeijk verdrinkt in de as. En dan verlang ik toch wel een beetje naar gewoon gezonde freudiaanse egosterkte.

De afsluiter, op 11 november, besteedde aandacht aan droomsymboliek en archetypische resonantie aan de hand van de verkenning van de <worsteling> in het Bijbelverhaal over Jacobs gevecht met de engel. Ook hier kwam weer het archetype met het negatieve vadercomplex aan bod. Een archetype dat, indien het beladen wordt met emotie, een numineus karakter krijgt. Maar, zonder de

<tricky mother Rebecca>, geen negatief vaderarchetype. Wat me meer en meer op het denkspoor zet dat een vadercomplex of moedercomplex nooit gezien kan worden zonder zijn vrouwelijke of mannelijke tegenhanger in het ouderpaar. En misschien noopt dit ons tot het herzien van de begaande paden en te denken in functie van oudersymbolen, ouderarchetypen en oudercomplexen, in al hun diversiteit en relationele complexiteit.

Op deze mooie dag werd ook een afsluitende droom toegelicht van diezelfde dochter, waarbij een eendje tevoorschijn kwam dat dobberde in haar bad. Een eendje zoals er duizenden gemaakt en verkocht worden. Maar voor haar is het zeker dat er maar één enkel eendje is zoals haar badeendje. Wat ons weer nederig maakt, want is een droom niet bovenal de droom van de dromer, met zijn associaties, zijn metaforen en zijn emoties. En daarbij is het toch zo, dat je een droom niet zomaar luchtig kan ontdoen van de persoonlijk onbewuste betekenis van de dromer, hoe verleidelijk het collectief ook kan zijn. En dat amplificatie enkel echt zijn doel dient als het ingezet wordt ter ondersteuning van de persoonlijke associaties, beelden en metaforen van de dromer.

Over dat eendje gesproken: bij mij kwam het beeld op van een eendje uit Tienen op deze elfde november. In Tienen werden heel vroeger als vredessymbool, toen er nog een gebrek was aan duifjes, eenden losgelaten in de kerk. En misschien is het wel zo dat, hoe fijn we ons ook voelen als analytisch therapeuten in onze respectieve scholen, we toch moeten toegeven dat er geen freudiaanse of jungiaanse patiënten zijn. Enkel professionals laten zich soms opsluiten in de kerken van één bepaald gezichtspunt. De vraag is of we daarmee onze patiënten geen onrecht doen.